

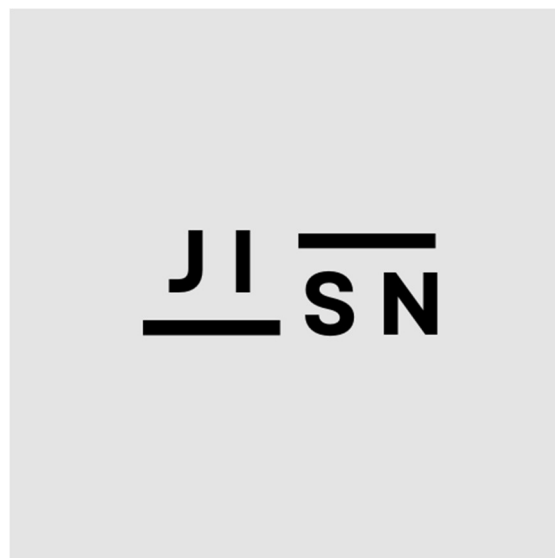
JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENCE NETWORKS

Vol. 1 No. 7 (2025)

Publisher

D-PRESS SERVICES

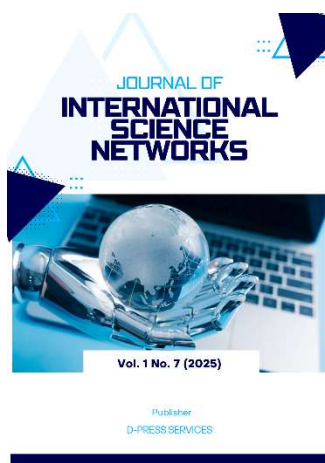
ELEKTRON TIJORAT TAMOYILLARI VA ELEKTRON BIZNES ASOSLARI

¹ *Xudoyarov Rashid To'ychiyevich*

² *Abdiakimova Ozoda Amirdin qizi*

¹ O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali katta o'qituvchisi

² O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi

Accepted Date:

November 15, 2025,

Published Date:

November 30, 2025

Journal Website:

<https://d-pressa.com/index.php/jisn/issue/view/jisn7>

License

This work is licensed under

a [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

[Attribution-](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

[NonCommercial-](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

[NoDerivatives 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

[International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

ANNOTATION:

Hozirgi kunda yurtimizda va butun dunyoda rivojlanib borayotgan elektron tijorat haqida turli ma'lumotlar berish va bu tur savdo haqida yetarlicha o'rganish, yurtimizda bu tijorat turini yanada rivojlantirish asosiy maqsadimiz bo'lishi lozim. O'zbekiston Respublikasining 2004-yil 29-aprelda qabul qilingan "Elektron tijorat to'g'risida"gi 613-II-sonli Qonuniga o'zgartish va qo'shimchalar kiritilib, uning yangi tahriri tasdiqlandi. Bu maqola orqali elektron tijorat, uning foydalari, asosiy tamoyillari va yurtimizda elektron tijorat ahamiyati haqida ma'lumotlar beriladi.

KEYWORDS:

elektron biznes, tijorat, internet, onlayn savdo, marketing, logistika, xizmatlar, to'lov tizimlari.

Kirish

Elektron tijorat — bu mahsulotlar va xizmatlarni internet orqali sotish va sotib olish jaronidir. U quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Onlayn do'konlar: Mahsulotlar yoki xizmatlar sotiladigan veb-saytlar.

2. To'lov tizimlari: Internet orqali to'lovlarni amalga oshirish imkoniyatlari, masalan, kredit kartalari yoki elektron hamyonlar.

3. Yetkazib berish xizmatlari: Mahsulotlarni mijozlarga etkazib berish jarayoni.

4. Marketing: Internet orqali reklama va mahsulotni targ'ib qilish usullari.

Asosiy qism

Elektron tijorat tamoyillari va elektron biznes asoslari quyidagi asosiy jihatlardan iborat:

Elektron Tijorat Tamoyillari ham mavjud va bular turli shakllarda ifodalanadi. Osonlik - mahsulotlar va xizmatlarni onlayn sotish jarayoni qulay va tezkor bo'lishi kerak. Xavfsizlik - mijozlarning shaxsiy ma'lumotlari va to'lov ma'lumotlari himoyalangan bo'lishi lozim. Ommaviylik - keng auditoriyaga erishish imkoniyatlari, shuningdek, global bozorlar bilan bog'lanish. Axborot texnologiyalari - zamonaviy texnologiyalarni qo'llash va onlayn platformalar orqali marketingni amalga oshirish. Mijozlar bilan aloqa - mijozlar bilan doimiy aloqa o'rnatish va ularning fikr-mulohazalarini hisobga olish.

Elektron Biznes rivojlantirish uchun uning asoslarini ham mukammal darajada o'rganishimiz lozim. Elektron biznes asoslari:

•Biznes Modeli: Qanday mahsulot yoki xizmatlar taklif etilishini va qanday daromad olinishini belgilash.

•Marketing Strategiyalari: Maqsadli auditoriyani aniqlash va ularni jalb qilish uchun marketing usullarini ishlab chiqish.

•Logistika va Ta'minot Zanjiri: Mahsulotlarni yetkazib berish va saqlash tizimini tashkil etish.

•Tahlil va O'lchov: Onlayn faoliyatni baholash uchun analitik vositalarni qo'llash.

•Mijozlarni qo'llab-quvvatlash: Mijozlar xizmatini tashkil etish va ularning muammolarini hal qilish.

Elektron tijorat, shuningdek, B2B (biznesdan biznesga), B2C (biznesdan iste'molchiga), C2C (iste'molchilar o'rtasida) va B2G (biznesdan davlatga) kabi turli formatlarda amalga oshiriladi. Bu soha global miqyosda tez sur'atlarda rivojlanmoqda.

Elektron tijoratning bir qator muhim foydalari mavjud:

Keng auditoriyaga erishish: Onlayn savdo global miqyosda mijozlarga yetib borish imkonini beradi, bu esa bozorda raqobatni oshiradi. Qulaylik: Mijozlar 24/7 onlayn xarid qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa vaqtni tejaydi. Kam xarajatlar: An'anaviy do'konlarga nisbatan elektron tijoratda xarajatlar (ijara, xodimlar va boshqalar) kamayadi.

Personalizatsiya: Mijozlarga shaxsiylashtirilgan takliflar va xizmatlar ko'rsatish imkoniyati. Ma'lumotlarni tahlil qilish: Onlayn savdo orqali mijozlar xatti-harakatlari haqida ko'p ma'lumot to'plash va tahlil qilish

imkoniyatlari. Oson marketing: Internetda reklama va marketing strategiyalarini amalga oshirish qulayroq va samaraliroq. Tezkor tranzaktsiyalar: To'lovlarni tez va oson amalga oshirish imkoniyati, bu esa mijozlarning tajribasini yaxshilaydi. Inventarizatsiyani boshqarish: Onlayn platformalar yordamida mahsulotlar va inventarizatsiyani samarali boshqarish.

O'zbekistonda elektron tijorat so'nggi yillarda tez sur'atlarda rivojlanmoqda va jamiyatimiz rivojlanishi uchun ham o'z hissasini qo'shmoqda. Bunga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatmoqda.

- Texnologik infratuzilma: Internetning keng tarqalishi va mobil aloqa xizmatlarining yaxshilanishi onlayn savdoning o'sishiga yordam berdi.

- Mahalliy platformalar: O'zbekistonda "OZON", "Sotuv.uz" kabi onlayn do'konlar va xizmatlar paydo bo'lib, iste'molchilarga qulaylik yaratmoqda.

- To'lov tizimlari: Payme, Click va boshqa elektron to'lov tizimlari onlayn xaridlarni osonlashtirmoqda.

- Davlat qo'llab-quvvatlashi: Hukumat tomonidan elektron tijoratni rivojlantirishga qaratilgan tashabbuslar va qonunchilikni takomillashtirish.

- Marketing va reklama: Ijtimoiy tarmoqlar va digital marketing orqali keng auditoriyaga erishish imkoniyatlari.

- Mijozlar ishonchi: Elektron tijoratga bo'lgan ishonchning ortishi, bu esa xarid qilish faoliyatini oshiradi.

O'zbekistonda elektron tijorat kelajagi katta imkoniyatlarga ega, ammo hamon rivojlanish jarayonida bir qator muammolar (masalan, logistika va to'lov tizimlaridagi kamchiliklar) mavjud.

Xulosa

Elektorn tijorat va electron savdoni yurtimizda yanada rivojlantirish va aholi o'rtasida keng targ'ib qilish uchun chora tadbirlar ko'rishimiz zarur. Shuningdek, rivojlanish jarayonida paydo bo'layotgan bir qator muammolarni hal etishimiz logistika va to'lov tizimlarini onlayn shaklda o'tkazilganda ham paydo bo'ladigan muammolarni oldindan bartaraf etishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qurbonov G.G., Shadmanova Sh.R. Matematika fanini masofadan o'qitish tizimining asosiy tamoyillari va texnologiyalari. Science and education. 2:11 (2021).
2. Ergashxodjaeva Sh.Dj., Qosimova M.S., Yusupov M.A. Marketing asoslari. - O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi - T.: Iqtisodiyot, 2019.-305 b.
3. Khudoyarov R., Kamolov D., Azamatov B. Economic growth, business circulation and economic development //Science technology&Digital finance. – 2024. – T. 2. – №. 2. – C. 21-24.
4. Kamolov D., Asrayev S. STATE POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETITION IN UZBEKISTAN //Science technology&Digital Finance. – 2023. – T. 1. – №. 4. – C. 353-361.

5. Khudoyarov R. Improving economic governance in a market economy //galaxy international interdisciplinary research journal. – 2022. – T. 10. – №. 2. – C. 610-612.
6. Xudayorov R., Abdulhamidov A. XALQARO AHOLI STATISTIKASI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14535234> //International scientific and practical conference. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 14-16.
7. Xudayorov R. et al. STATISTIK KO 'RSATKICHLAR: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14533788> //International scientific and practical conference. – 2024. – T. 1. – №. 3. – C. 3-6.
8. Kamolov, Dostonbek. (2023). GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM. 1. 4-9. [10.5281/zenodo.10433143](https://doi.org/10.5281/zenodo.10433143).
9. Meiirkhan, Spanov & Kamolov, Dostonbek. (2023). MODERN PROBLEMS AND SOLUTIONS OF DEMOCRACY AND MORALITY IN UZBEKISTAN СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ В ОБЛАСТИ ДЕМОКРАТИИ И ПРАВСТВЕННОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ. 1. 168-172. [10.5281/zenodo.10113202](https://doi.org/10.5281/zenodo.10113202).
10. Tirkashev U. THE NEGATIVE IMPACT OF INFLATION IN THE WORLD ON THE WELL-BEING OF THE POPULATION, THE COST OF PRODUCTS AND SERVICES //Journal of Contemporary World Studies. – 2024. – T. 2. – №. 1. – C. 26-30.
11. Tirkashev U. IQTISODIY O'SISH TO'G'RISIDA TURLI NAZRIY QARASHLAR EVALUTSIYASI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14550430> //International scientific and practical conference. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 35-37.
12. Tirkashev U. IQTISODIY O 'SISH DARAJASINI IFODALOVCHI KO 'RSATKICHLAR TIZIMI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 66-69.
13. Tirkashev U., Lutfullayeva M. YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY VA EKOLOGIK AFZALLIKLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 284-286.
14. Kamolov, Dostonbek. (2023). ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННАЯ СРЕДА ОБЩЕСТВА. 1. 128-133. [10.5281/zenodo.10003781](https://doi.org/10.5281/zenodo.10003781).
15. Kamolov, Dostonbek. (2023). ON THE WAY TO THE DIGITAL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN.
16. Kamolov D. JIZZAX VILOYATIDA TURIZM KLASTERI RIVOJLANISHINING HUDUDNING IJTIMOY-IQTISODIY SALOHİYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH: STRATEGIK YONDASHUV VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 48-52.
17. Kamolov D. VIRTUAL TURIZM (VR) XIZMATLARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 372-374.
18. Kamolov D., Ismoilova D. RAQAMLASHTIRISHNING O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI //Science technology&Digital finance. – 2023. – T. 1. – №. 4. – C. 301-306.